A 100 KÖTETES SZÉKELY KÖNYVTÁR SOROZAT SZERKESZTŐI A VÉGÉHEZ KÖZELEDŐ NAGYÍVŰ MUNKÁRÓL

„Könyvvel, ne fél téglával verje mellét a székely”

A székely–magyar írott kultúra legfontosabb szerzői, könyvei közül válogat, a székely írásbeliség minden korszakát igyekszik lefedni a 100 darabos sorozat, a Székely Könyvtár. A kiadási folyamat végéhez közeledik: a nagyívű munkáról a sorozat szerkesztőit, Ferenczes Istvánt, Fekete Vincét, Molnár Vilmost, Mirk Szidónia Katát, Lövétei Lázár Lászlót és Zsidó Ferencet kérdeztük.

» KISS JUDIT

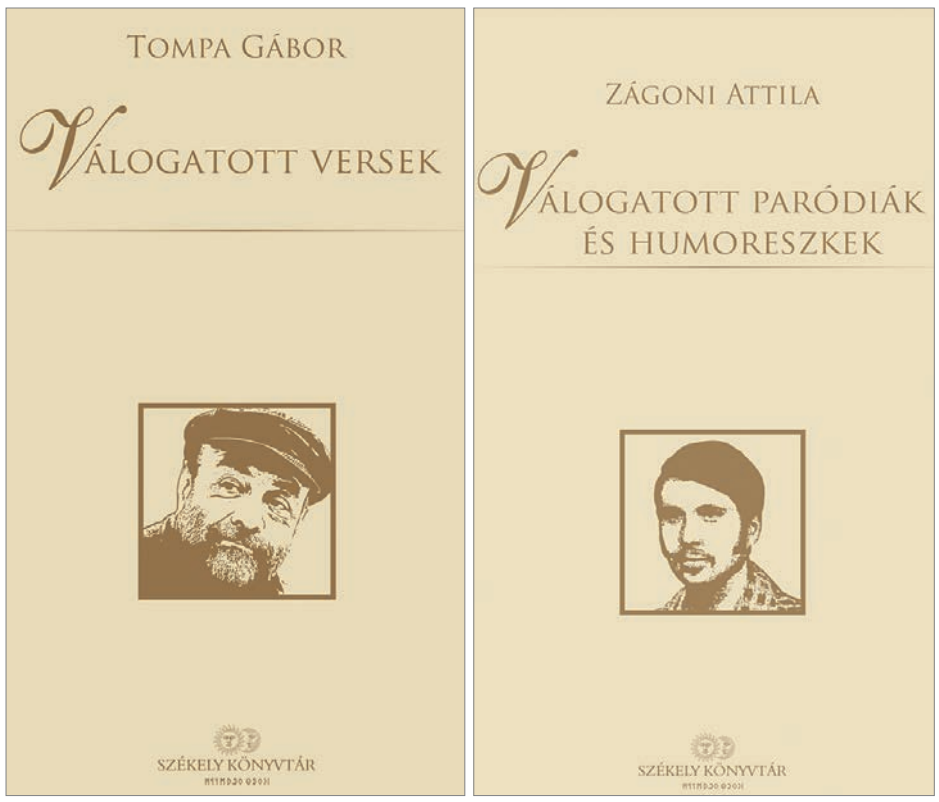

Pünkösdre jelentek meg a Székely Könyvtár friss, 91–95. kötetei

– Lassan végéhez közeledik a Székely Könyvtár 100 kötetének kiadása. Miként összegzik a több mint tízéves munkát?

– Ferenczes István: A 2010-es évek vége felé egy székely üzletlánc elindította a Góbé termék védjeggyel ellátott áruk forgalmazását. Valamivel később a székelyföldi önkormányzatok elindították a Székely Termék programot. Ekkor, nyugdíjba vonulásom tájékán ugrott be az ötlet: a székely szalonna s a bicska mellé oda kellene tenni a könyvet is... (Megjegyzem, hogy ez a könyvkiadási ötlet nem volt előzmény nélküli, hisz a Székelyföldet is gondozó Hargita Kiadóhivatal addig is adott ki könyvet). Összeírtam kétárkusnyi könyvcímet és székelyföldi szerzőt. Elküldtem a Hargita Megyei Tanácshoz, ahol megértően viszonyultak az ötlethez: a könyv is lehet székely termék. Abban is segítettek, hogy stabil támogatókra találjunk. Kurkó János, a csíkszentkirályi Hargita Gyöngye tulajdonosa személyében, aki a rendszerváltás utáni évek óta jó ismerősöm volt, ráakadtunk arra a mecénásra, aki eléggé bőkezűen, megbízhatóan és rendszeresen támogatott már az első kötetek kiadásától kezdődően. Azt is el kell még mondani, hogy terveink minőségi, színvonalas megvalósításához garanciát jelentett a kitűnő szerkesztőgárda. (Öt, József Attila-díjas író és egy nagydoktori minősítéssel rendelkező néprajzos szerkesztő.) Ők valamennyien az ötlet mellé álltak, vállalták az évi tíz kötet szerkesztését, kiadását a Székelyföld folyóirat permanens szerkesztése mellett. Az induláskor az az érzés kerített hatalmába, hogy nem fogom megérni a 100. kötet megjelenését. Ez év végén meg fog jelenni a 100., illetve a 101. is, amely Siklódi Ferenc kiváló grafikusunk minden kötet mellé alkotott ex libriseit, valamint a szerkesztők könyvismertetőit fogja tartalmazni. A könyvsorozat előfizetőinek minden könyv mellé ajándékként jár egy Siklódi ex libris is. Talán megérem a századikat.

– Mik voltak a legszebb és legnehezebb szakaszai ennek a munkának?

– Fekete Vince: Ami a legszebb része volt a munkának: a korábban már többé-kevésbé ismert költői életművek „teljes” újraolvasása, a szövegekkel való bíbelődés, tevés-vevés, annak a mérlegelése, hogy egy adott keretbe mit és mennyit válogat be az ember. Legnehezebbre nem emlékszem, csak számomra legfájdalmasabbra: hogy nem szerkeszthettem-válogathattam Szilágyi Domokos verseit is ebben a sorozatban.

– Melyik a kedvenc kötetük a száz kiadvány közül, és miért?

– Molnár Vilmos: a Székely Könyvtárból két könyvet emelnék ki, melyekre különösen büszke vagyok, hogy szerkeszthettem őket, és bekerültek a sorozatba. Az egyik Ágoston Vilmosnak a Godir és galanter című kiváló regénye. Szerintem kevesen ragadták meg ilyen jól a Ceaușescu-diktatúra lényegét, a hamis látszatok mögé bújó sunyiságot, ahogy a rendszer rajta tartja szemét az állampolgárokon, beépített emberekkel veszi körül őket, hol finoman, hol erőszakosabban nyomást gyakorol rájuk, különböző módszerekkel próbálva manipulálni. Az abszurd irodalom egyik gyöngyszeme ez a könyv, a sok torz, bizarr helyzet miatt, melyek egy ilyen diktatúrában adódnak, s amelyek bár sajnálatosak és szomorúak, időnként akár humorosak is lehetnek. A másik könyv, melyre jólesik gondolnom, a Kőrösi Csoma Sándor az újabb kutatások tükrében című tanulmánykötet. Ebbe olyan, a közelmúltban született dolgozatokat válogattam be, amelyek nagy keletkutatónk személyéről, életútjáról nyújtanak új, eddig ismeretlen információkat, vagy oszlatnak el álmítoszokat, közkeletű tévedéseket. Csoma Sándor személye köré már könyvtárnyi irodalom épült, nemhogy elfelejteni látszik őt a világ, de egyre szélesebb körben érdeklődnek iránta, nemcsak a Kárpát-medencében, hanem a világ minden táján.

– F. V.: Természetesen nem egy, hanem több kedvenc is van. De most csak egyet említenék, Bözödi György válogatott verseinek a kötetét. Elemi erővel tör fel Bözödiből ez a mai szemmel nézve abszolút korszerű, (többnyire) szabad/prózaversekben írt költészet, szinte ösztönösen áramlik egy olyan történelmi korban, a múlt század harmincas-negyvenes éveiben, amikor még teljes valójában, „pompájában” ott lélegzett, pulzált mögötte az akkor még létező és még Egész falusi, paraszti világ, ami az éltetője, ihletője volt. Nem kiszínezve, nem megszépítve, nem retusálva, hanem a maga valóságában. És szeretettel, a benne élő, a belülről beszélő szeretetével.

– Mirk Szidónia Kata: A sorozat kötetei közül töprengés nélkül Tánczos Vilmos Elejtett szavak című könyvét vinném magammal, menteném meg az utókor számára. Miért? Mert lenyűgöz Tánczos Vilmos a magyar nyelv és a székely nyelvjárás iránti érzékenysége, mert visszarepít nagyapáink világába, melyet lassan elfelejtünk. S e világgal együtt elfelejtjük azokat a szavakat és a belőlük építkező, lenyűgözően leleményes nyelvet is, amely annyi tömörséget, egyszerűséget, titkot rejtegetett magában. Akkor az emberek még tudtak képekben beszélni, egy-egy mondatba belefért akár egy élettörténet is. S ez a sűrített nyelv tükrözni

» **Ha valaki elolvassa ezt a 100 kötetet – érkezzék bár a Mars bolygóról ez a képzeletbeli olvasó –, akkor tudni fogja, kik voltunk-vagyunk mi, székelyek, milyen problémákkal küszködtünk az elmúlt évszázadokban, sőt: ezekből a könyvekből talán az is kiderül, hogy mit kellene egy kicsit másképp csinálnunk a továbbiakban.**

tudta azt az egységes világképet, azt a kapcsolatrendszert, azokat az egyszerű, egyértelmű igazságokat, amelyek meghatározták az emberek életét. Tánczos Vilmos könyvében ezt a már lassan elfelejtett nyelvet, ezt a letűnőfélben lévő világot örökíti meg egy 20. századi csíki ember, történetesen az édesapja „elejtett szavain” keresztül.

– Zsidó Ferenc: Aktuális kedvenceim azok, amelyek pünkösdre jelentek meg: Szabó Gyula: Gólya szállt a csűrre, Bethlen Gábor leveleiből, Zágoni Attila: Válogatott paródiák és humoreszkek, valamint A székelyek – rólunk írták. Egyébként én csupán fél éve vagyok a Székelyföld folyóirat főszerkesztője, úgyhogy tevőlegesen csak most kapcsolódtam be a Székely Könyvtárral kapcsolatos munkákba. Magát a sorozatot régről követem, kritikusként jó néhány darabjáról írtam, s nem is tudom, mikor örültem jobban: amikor olyan kötetről értekeztem, amit e sorozat híján nem olvastam volna el (pl. Györffi Kálmán no vellái), vagy amikor olyan könyvet kaptam recenzálásra, amit már olvastam, de a sorozatba bekerülve új dimenzióba került (pl. Bogdán László: Az ördög Háromszéken).

– Az olvasói visszajelzések, valamint eladási számok tükrében hogyan látják, melyek azok a művek, szerzők, akik, amelyek legnépszerűbbnek bizonyulnak?

– M. Sz. K.: Az eladási számok alapján a sorozat legkeresettebb 5 kötete: Kányádi Sándor: Válogatott versek, Bözödi György: Székely bánja, Kurkó Gyárfás: Nehéz kenyér, Márton Áron: Válogatott írások és beszédek és a Székely népi imádságok. A Kányádi- és a Márton Áron-kötetekből utánnyomás is történt. A listát nézve legnagyobb meglepetést számunkra az utolsóként említett kötet jelentette, mely olyan régi népi imádságokat tartalmaz, amelyeket a folklórgyűjtők az elmúlt évtizedekben a Székelyföldön, valamint a székelység köréből kirajzott gyimesi csángók, moldvai székelyes csángók és a bukovinai székelyek körében jegyeztek le.

– Mi lehet a legfontosabb pozitív hozadéka a Székely Könyvtár megjelentetésének?

– F. I. : A Székelyföld havonta megjelenő kulturális folyóirat szerkesztésének, kiadásának tapasztalatai, az olvasókkal folytatott párbeszéd arról győzött meg, hogy a büszke székely önismeret mögött nem mindig található meg az a tartalom, amelynek eredője a több, a jobb, az igazabb, az emberibb tudás. De nem mondhatunk le annak reményéről, hogy az a székely, akinek a házában ott lesz a száz kötet, s lesz közüle öt-hat kedvence, állandó olvasmánya, emberibben, szépet teremtő ábrándok árnyai alól, tisztábban, másként réved a világba. Talán arra is jó lehet a Székely Könyvtár, hogy a székelységét büszkén hangoztató székely ne fél téglával, hanem egy könyvvel verje a mellét. Talán nem fog fájni annyira.

– Lövétei Lázár László: „Háromszáz kötetes, gonddal gyűjtött kicsi könyvtár / áll a szobámban” – mondja Kóborló délután... című versében Dsida Jenő, Goethét, Petőfit, Catullust, Aranyt, Adyt említve a „gonddal gyűjtött” kicsi könyvtár főszereplői között. A Székely Könyvtár sorozat ugyan csak 100 kötetet tartalmaz, de mi is igyekeztünk gonddal válogatni a székely–magyar írott kultúra legfontosabb szerzői/könyvcímei közül. Mikes Kelemen, Orbán Balázs, Benedek Elek, Jancsó Benedek, Paál Árpád, Tamási Áron, Márton Áron, Kányádi Sándor, Farkas Árpád, Király László – mindössze tíz név szerepel ebben a rövid felsorolásban, de milyen nevek! Csupa klasszikus, akikre a világ bármelyik népe-nemzete büszke lehetne! Feltétlenül pozitív hozadéknak mondható tehát, hogy sikerült egyetlen könyvsorozatba, egyetlen kicsi könyvtárba összegyűjteni ezeket a klasszikusokat. Ha valaki elolvassa ezt a 100 kötetet – érkezzék bár a Mars bolygóról ez a képzeletbeli olvasó –, akkor tudni fogja, kik voltunk-vagyunk mi, székelyek, milyen problémákkal küszködtünk az elmúlt évszázadokban, sőt: ezekből a könyvekből talán az is kiderül, hogy mit kellene egy kicsit másképp csinálnunk a továbbiakban. Pozitív hozadéknak ez bizony egyáltalán nem kevés!